

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการสร้างเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนพื้นที่จังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสถานะการดำเนินงานและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ของจังหวัดลพบุรี 2) ศึกษาประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมของจังหวัดลพบุรี 3) ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามในอำเภอต่าง ๆ และวิเคราะห์วิสาหกิจชุมชน Cluster กลุ่มผ้าทอ 4) หาแนวทางการสร้างเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลพบุรีที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ เข้มแข็ง และเกิดความยั่งยืน โดยคณะผู้วิจัยใช้การศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่าง การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อค้นหาสถานะการดำเนินงานและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มต่าง ๆ ของจังหวัดลพบุรี และเปรียบเทียบพิจารณาเป็นรายอำเภอ รวมทั้ง ประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนโดยภาพรวมของจังหวัดลพบุรี ส่วนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาลงลึกในประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และวิเคราะห์ Cluster ที่ประสบความสำเร็จ เช่น กลุ่มผ้าทอ รวมทั้ง การสนทนากลุ่มย่อย เพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) วิเคราะห์คำร้อยละเปรียบเทียบเชิงพื้นที่ และวิเคราะห์เชิงบรรยาย โดยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

1. โครงสร้างพื้นฐานวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

ด้านการลงทุน การศึกษาข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดลพบุรี พบว่า ประชากรมีรายได้ต่อหัวต่อคน เท่ากับ 112,119 บาทต่อปี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ถือว่าอยู่ในระดับกลาง ๆ คือ ลำดับที่ 31 จาก 76 จังหวัด (คลังจังหวัด, 2556) และการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมที่อยู่ในอันดับต้น ๆ ได้แก่ การลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ทั้งด้านเกษตรกรรมและกลไกกรรม โดยมีสถานะการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเพื่อการดำเนินงานโดยรวมที่มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ฤดูเก็บเกี่ยว จำนวนเงินทุน ทักษะในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม กลไกกรรม การจดทะเบียนชี้ให้เห็นถึงการกระจายของกลุ่มวิสาหกิจในอำเภอต่าง ๆ โดยอำเภอเมืองสูงสุด ร้อยละ 22.12 รองลงมา ได้แก่ อำเภอชัยบาดาล และอำเภอพัฒนานิคม คิดเป็น ร้อยละ 13.90 และ 12.16 ตามลำดับ

ประเภทของวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มการผลิตจากพืช รองลงมา ได้แก่ กลุ่มการผลิตอาหารและการแปรรูป กลุ่มการผลิตปศุสัตว์ และกลุ่มผลิตผ้าทอและเสื้อผ้า เป็นต้น และจากการสำรวจจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม

ประกอบการผลิต คิดเป็น ร้อยละ 88.25 รองลงมา ได้แก่ การประกอบการวิสาหกิจแบบซื้อมา – ขายไป คิดเป็น ร้อยละ 5.75 บริการรับจ้าง ร้อยละ 4.00 ตามลำดับ การผลิตครอบคลุมในด้านต่าง ๆ หลากหลายมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตรในการผลิตพืช เช่น การทำนา ปลุกข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ ปลูกอ้อย ปลูกทานตะวัน และเป็นแหล่งปลูกผักปลอดสารพิษ ส่วนการผลิตด้านการกลีกรม เช่น การผลิตด้านการประมง การปศุสัตว์ ทั้งการเลี้ยงโคเนื้อ โคนม สุกร และไก่ สำหรับวิสาหกิจในกลุ่มผ้าทอ เป็นกลุ่มที่กระจายอยู่โดยทั่วไป ถือเป็นสินค้าที่มีความเป็นมาและแฝงซึ่งภูมิปัญญาต่างมากมาย กระจายในแหล่งต่าง ๆ ตามชาติพันธุ์ มีการผลิตมากในอำเภอบ้านหมี่ โคกเจริญ หนองม่วง ฯลฯ

ลักษณะการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ 11 อำเภอ ของจังหวัดลพบุรี พบว่า เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการจดทะเบียนมาแล้วมากกว่า 3 ปีขึ้นไป คิดเป็น ร้อยละ 74.75 โดยเป็นกลุ่มวิสาหกิจที่ก่อตั้งอยู่ในระหว่าง 3 – 5 ปี และมากกว่า 5 ปีขึ้นไป มีจำนวนพอ ๆ กัน กล่าวคือ ร้อยละ 37.75 และ 37 ตามลำดับ กลุ่มวิสาหกิจที่เพิ่งจดทะเบียนเป็นปีแรก จำนวน ร้อยละ 9.00 โดยการจดทะเบียนเป็นปีแรกพบในอำเภอลำสนธิมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 31.82 รองลงมา ได้แก่ อำเภอโคกสำโรง และอำเภอชัยบาดาล คิดเป็น ร้อยละ 18.75 และ 17.31 ตามลำดับ ส่วนวิสาหกิจชุมชนที่มีการจดทะเบียนมากกว่า 5 ปี ส่วนใหญ่จะพบมาก อำเภอโคกสำโรง โคกเจริญ หนองม่วง

ส่วนมูลเหตุในการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน พบว่า เป็นเพราะหน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งเพื่อนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้ให้คำแนะนำและชี้ให้เห็นถึงโอกาสทางธุรกิจ คิดเป็น ร้อยละ 34.25 รองลงมา ได้แก่ มูลเหตุจากความต้องการที่จะช่วยกันแก้ปัญหาในชุมชน คิดเป็น ร้อยละ 30.00 และสมาชิกของวิสาหกิจมีความต้องการเรียนรู้หรือความต้องการที่จะได้รับความรู้ คิดเป็น ร้อยละ 18.50 นอกจากนั้น มีมูลเหตุมากกว่าประเด็นใดประเด็นหนึ่งอย่างเดียวนั้น คิดเป็น ร้อยละ 16.50 ตามลำดับ

นอกจากนั้น บทบาทของผู้ก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า ที่มีบทบาทในการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนเอง คิดเป็น ร้อยละ 40.50 และผู้ที่ไม่ได้ก่อตั้งเอง คิดเป็น ร้อยละ 59.50 โดยพบว่า กลุ่มที่ไม่ได้ก่อตั้งเอง ผู้ก่อตั้ง คือ เพื่อนสมาชิกในกลุ่ม คิดเป็น ร้อยละ 33.75 รองลงมา ได้แก่ การร่วมแรงร่วมใจของสมาชิกโดยมีหน่วยงานของรัฐชี้แนะ คิดเป็น ร้อยละ 15.23 และคิดเป็น ร้อยละ 8.25 ที่ก่อตั้งจากบรรพบุรุษ พ่อแม่ สำหรับกลุ่มที่เป็นผู้ก่อตั้งวิสาหกิจด้วยตนเองนั้น พบมากในอำเภอโคกเจริญ บ้านหมี่ ท่าวุ้ง คิดเป็น ร้อยละ 83.30, 70.68 และ 57.14 ตามลำดับ

พื้นฐานของผู้ประกอบการ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนซึ่งทำหน้าที่ในการประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง คิดเป็น ร้อยละ 66.75 และพบว่า ทุกอำเภอ มีลักษณะไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เพศหญิงมากกว่าเพศชาย และมีสัดส่วนเป็นไปในลักษณะเดียวกันใกล้เคียงกัน ยกเว้น อำเภอชัยบาดาลที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นเพศหญิงกับเพศชายที่มีไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ เป็นเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 55.77 เป็นเพศหญิง คิดเป็น ร้อยละ 44.00 เช่นเดียวกัน ในเรื่องอายุของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า โดยรวมกลุ่มสมาชิกที่ให้ข้อมูลเป็นกลุ่มผู้ที่มีอายุ 36 ปีขึ้นไป คิดเป็น ร้อยละ 89 โดยช่วงอายุ 46 – 55 ปี มากสุด รองลงมา คือ กลุ่มที่มีอายุ 36 – 45 ปี และมากกว่า 55 ปี ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ

เป็นรายอำเภอ พบว่า กลุ่มอายุ อยู่ระหว่าง 46 – 55 ปี มากสุด เกือบทุกอำเภอ ยกเว้น ชัยบาดาล และบ้านหมี่ โดยบ้านหมี่ ผู้ที่มีอายุ มากกว่า 55 ปีขึ้นไป มากสุด ส่วนอำเภอชัยบาดาล เป็นกลุ่มที่มีอายุ 36 – 45 ปี มากที่สุด ด้านการศึกษาของสมาชิกวิสาหกิจ พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษา คิดเป็น จำนวน ร้อยละ 45.25 และ 40.25 ตามลำดับ ส่วนบทบาทและตำแหน่งในการดำเนินงาน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในกลุ่ม คิดเป็น ร้อยละ 49.38 รองลงมา เป็นผู้ว่า / ผู้ก่อตั้ง และเป็นกรรมการบริหาร คิดเป็น ร้อยละ 25.94, 21.95 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า พื้นที่อำเภอโคกเจริญ ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นผู้ว่า / ผู้ก่อตั้งกลุ่มเอง คิดเป็น ร้อยละ 88.89

สำหรับเงินที่ผู้ประกอบการใช้เป็นเงินลงทุนเริ่มแรก สำหรับดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า เป็นเงินที่ได้ด้วยการระดมจากสมาชิก คิดเป็น ร้อยละ 60.25 มีการใช้เงินออมส่วนตัวของผู้ก่อตั้ง คิดเป็น ร้อยละ 18.25 และมีการกู้จากสถาบันการเงิน คิดเป็น ร้อยละ 6.25 นอกจากนั้น พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการใช้เงินทุนเริ่มแรกจากการระดมสมาชิก รวมทั้ง การกู้จากสถาบันการเงิน คิดเป็น ร้อยละ 15.25

2. ลักษณะการดำเนินงานและการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน

ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลพบุรี เป็นการดำเนินงานจากคนในชุมชนที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน คนที่มีองค์ความรู้หรือมีภูมิปัญญาในเรื่องนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม มีการรวมกลุ่มเฉพาะสมาชิกในครอบครัวหรือเครือญาติ คิดเป็น ร้อยละ 15.75 และเปรียบเทียบเป็นรายอำเภอ พบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะการดำเนินงาน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีอำเภอท่าหลวง และบ้านหมี่ ที่พบว่า มีความแตกต่างออกไป กล่าวคือ ในอำเภอท่าหลวง ส่วนใหญ่จะมีการดำเนินงานที่มีรูปแบบการรวมกลุ่มในกลุ่มเครือญาติ และการรวมกันจากคนที่มีองค์ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ คิดเป็น ร้อยละ 51.85, 37.04 ตามลำดับ ส่วนบ้านหมี่ ส่วนใหญ่เป็นการรวมจากสมาชิกที่มีองค์ความรู้ และจากสมาชิกที่มีความสนใจ คิดเป็น ร้อยละ 82.76, 10.34 ตามลำดับ

ส่วนการดำเนินการบริหารงานวิสาหกิจชุมชน กระทำโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน คิดเป็น ร้อยละ 44.50 อย่างไรก็ดี ก็มีการบริหารกันเองโดยคนในครอบครัว คิดเป็น ร้อยละ 21.00 และเมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอจะเห็นว่า การบริหารก็มีลักษณะของการบริหารโดยกลุ่มคนไม่แตกต่างจากภาพรวม

การดำเนินงานในภาพรวมคงมีการดำเนินงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ คิดเป็น ร้อยละ 80.50 ที่มีการดำเนินงานเพียงบางช่วง คิดเป็น ร้อยละ 13.50 ทั้งนี้ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจะมีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือมากที่สุด คือ สำนักงานการเกษตรและหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งหมายถึงมีมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน และสำนักงานพัฒนาชุมชน ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอ พบว่า อำเภอท่าหลวง อำเภอโคกสำโรง อำเภอ สระโบสถ์ อำเภอลำสนธิ อำเภอท่าม่วง อำเภอเมือง มีหน่วยงานอื่นที่ให้ความช่วยเหลือมากกว่า 1 หน่วยงาน มากสุดนั้น กล่าวคือ มีทั้งสำนักงานคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน สำนักงานการเกษตร สำนักงานพัฒนาชุมชน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารออมสิน กระทรวงสาธารณสุข แต่อย่างไรก็ตาม อำเภอพนสนธิคม

อำเภอชัยบาดาล และอำเภอพระโบสถ์ ได้ให้ข้อมูลว่า หน่วยงานที่ได้ความช่วยเหลือสูงสุด คือ สำนักงานการเกษตร

การบริหารงานทั่วไป วิสาหกิจชุมชนได้รับการจดทะเบียนเป็นสินค้า OTOP ด้วยคิดเป็น ร้อยละ 42.25 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละอำเภอ พบว่า อำเภอโคกเจริญ อำเภอหนองม่วง อำเภอบ้านหมี่ และอำเภอพัฒนานิคม มีจำนวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนขึ้นทะเบียนเป็นสินค้า OTOP ด้วยมีจำนวนมากสุด โดยการบริหารงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทางกลุ่มได้มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของกลุ่ม คือ การทำให้กลุ่มมีความเจริญเติบโตมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมา ได้แก่ การทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นและนำมาซึ่งความเข้มแข็งและทำกำไรให้มาก ๆ ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 33.25, 16.75 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มวิสาหกิจที่มีเป้าหมายให้กลุ่มมีกำไรสูงสุดอันดับหนึ่ง คือ กลุ่มวิสาหกิจในอำเภอโคกเจริญ รองลงมา ได้แก่ อำเภอพัฒนานิคม อำเภอลำสนธิ และอำเภอท่าหลวง ตามลำดับ สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มมีรายได้และเจริญเติบโตมากขึ้นเรื่อย ๆ นั้น ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอสระโบสถ์ อำเภอบ้านหมี่ อำเภอชัยบาดาล และอำเภอท่าม่วง ส่วนเป้าหมายที่ยากให้กลุ่มมีความเชื่อมั่น เข้มแข็ง ได้แก่ อำเภอหนองม่วง อำเภอเมือง อำเภอพัฒนานิคม และอำเภอลำสนธิ นอกจากนั้น ในการบริหารงาน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจในจังหวัดลพบุรี ได้มีการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ในขณะที่ยื่นขอจดทะเบียนถึง ร้อยละ 90.25 โดยแผนการดำเนินงานส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับระบบงาน รองลงมา ได้แก่ การให้ความสำคัญกับแผนการตลาดและการขาย และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายอำเภอ พบว่า อำเภอท่าหลวง อำเภอท่าม่วง และอำเภอชัยบาดาล ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดหาและการใช้จ่ายเงิน รวมทั้งการจัดหาวัตถุดิบเป็นหลัก

การดำเนินงานเพื่อการบริหารด้านบุคลากร ส่วนใหญ่ได้คนที่ทำงานเพื่อขับเคลื่อนจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนนั่นเอง คิดเป็น ร้อยละ 82.00 รองลงมาได้จากสมาชิกในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 10.00 และเมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอ พบว่า การจัดหาบุคลากรในทุกอำเภอมาจากสมาชิกในกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ มากกว่า ร้อยละ 70.00 สำหรับแรงงานหรือบุคลากรที่มาจากต่างถิ่นหรือต่างชุมชนมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งพบได้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอพัฒนานิคม อำเภอท่าหลวง อำเภอโคกสำโรง และอำเภอเมือง และวิธีการในการคัดเลือกบุคคลากรทั้งที่เป็นสมาชิกและเป็นบุคคลภายนอกเข้ามาปฏิบัติงานในกลุ่มนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีการพิจารณาจากความถนัดเฉพาะบุคคล คิดเป็น ร้อยละ 44.25 รองลงมา ได้แก่ การคัดเลือกจากการทดลองปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 28.50 เมื่อพิจารณาในรายอำเภอ พบว่า อำเภอท่าหลวง ใช้วิธีการคัดเลือกทั้งการทดลองปฏิบัติ การสัมภาษณ์พูดคุย และอื่น ๆ ซึ่งหมายถึง การใช้มากกว่าหนึ่งวิธีมีจำนวนพอ ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ส่วนอำเภอชัยบาดาล โคกสำโรง ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสัมภาษณ์พูดคุย ในขณะที่บ้านหมี่ โคกเจริญ หนองม่วง ท่าม่วง และอำเภอเมือง พิจารณาจากความถนัดของสมาชิกและในการทำงานทุกคนต้องทำงานตามข้อบังคับที่ได้ตกลงร่วมกัน รองลงมาปฏิบัติงาน คือ การยึดตามความสะดวก ไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ และข้อบังคับที่ชัดเจน และเมื่อพิจารณาในรายอำเภอ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจในทุกอำเภอมีรูปแบบการทำงานของบุคลากรไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ทุกกลุ่มจะยึดการทำงานที่ทำตามข้อบังคับที่ได้ตกลงร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงอำเภอโคกเจริญ

ที่การปฏิบัติงานตามข้อบังคับที่ได้ตกลงร่วมกันกับการทำงานที่อาศัยยึดความสะดวกในการทำงาน มีจำนวนพอ ๆ กัน

คนที่ทำงานในกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเมื่อเข้ามาแล้ว พบว่า ทางกลุ่มจะมีการส่งไปอบรมถึง ร้อยละ 85.50 และส่วนใหญ่จะอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการผลิต รองลงมา คือ การบัญชี การตลาด และบุคลากร สำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานก็จะใช้วิธีการสังเกตการณ์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การเปรียบเทียบผลงานกับสิ่งที่ตนเองเคยทำมา และการเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่วางไว้

การดำเนินงานเพื่อบริหารด้านการเงินและการบัญชี พื้นที่จังหวัดลพบุรี พบว่า การจัดหาเงินทุนส่วนใหญ่ใช้วิธีการระดมทุนจากสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 53.23 และการหาเงินทุนจากหลาย ๆ แหล่งรวมกัน รวมทั้ง จากเงินออม ร้อยละ 18.25 และ 14.00 ตามลำดับ สำหรับวิธีการดูแลเงินใช้วิธีการแยกเงินของกิจการกับเงินส่วนตัวอย่างชัดเจน คิดเป็น ร้อยละ 44.12 รองลงมา ได้แก่ การดูแลการเงินด้วยการบันทึกข้อมูลทางการเงินโดยเฉพาะส่วนที่เป็นรายได้ คิดเป็น ร้อยละ 33.57 สำหรับการใช้จ่ายของกลุ่มวิสาหกิจโดยส่วนใหญ่ พบว่า มีการใช้จ่ายโดยใช้เงินสดทุกครั้ง ร้อยละ 95.30 มีการใช้จ่ายในรูปเช็คค่อนข้างมาก ประโยชน์จากข้อมูลทางการเงินโดยการทำบัญชื่อนำมาใช้เพียงเรื่องของการควบคุมการดำเนินงานและการวางแผนในการดำเนินงานต่อไป แต่การใช้ประโยชน์ในด้านการพิจารณาสุขภาพของการดำเนินงานของกิจการ การใช้ประกอบการของสินเชื่อ และเพื่อประโยชน์อื่น ๆ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานภาพรวม ทางกลุ่มวิสาหกิจยังไม่ได้มีการดำเนินการ ส่วนบทางการเงินก็ดำเนินการอยู่ในรูปงบกำไรขาดทุนเสียส่วนใหญ่

การดำเนินงานเพื่อการบริหารด้านการผลิต โดยรวมเป็นการผลิตตามที่สมาชิกชอบ และมีความถนัด คิดเป็น ร้อยละ 33.00 รองลงมา ได้แก่ การผลิตที่สมาชิกเห็นเป็นโอกาสและเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมานานถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นรุ่นสู่รุ่น คิดเป็น ร้อยละ 31.00 และ 25.25 ตามลำดับ ส่วนแหล่งวัตถุดิบมาจากแหล่งทั้งภายในและภายนอกท้องถิ่นหรือชุมชน คิดเป็น ร้อยละ 50.00 ส่วนวัตถุดิบที่มาจากแหล่งภายในชุมชนท้องถิ่นอย่างเดียว คิดเป็น ร้อยละ 39.75 และที่เป็นวัตถุดิบมาจากภายนอกชุมชนอย่างเดียว คิดเป็น ร้อยละ 6.25 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการวางแผนการผลิต จากการศึกษา พบว่า การผลิตมีการวางแผนมาก คือ ในเรื่องของปริมาณการผลิต คิดเป็น ร้อยละ 28.50 รองลงมา คือ การวางแผนในทุก ๆ เรื่อง คิดเป็น ร้อยละ 26.75 และเป็นการวางแผนในเรื่องของวัตถุดิบ คิดเป็น ร้อยละ 21.25 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบ การศึกษา พบว่า โดยรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการบันทึกวัตถุดิบที่นำไปใช้ในการดำเนินงาน คิดเป็น ร้อยละ 78.25 มีเพียง ร้อยละ 21.75 ที่บอกว่าไม่มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบ

การดำเนินงานเพื่อการบริหารด้านการตลาด พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่อยู่ในท้องถิ่น คิดเป็น ร้อยละ 54.76 สำหรับลูกค้าต่างถิ่นและลูกค้าต่างประเทศมีน้อยมาก ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นลูกค้าที่เป็นพ่อค้าคนกลาง คิดเป็น ร้อยละ 7.14 อย่างไรก็ตาม มีผู้ที่ให้ข้อมูลว่ากลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีลักษณะรวม ๆ คิดเป็น ร้อยละ 30.95 ทั้งนี้ รูปแบบในการขาย พบว่า กลุ่มวิสาหกิจใช้ช่องทางในการขายในลักษณะการดำเนินการจำหน่ายเอง ทั้งนี้ คิดเป็น ร้อยละ 55.95 มีการดำเนินงานผ่านช่องทางการจำหน่ายในลักษณะนำไปฝากขาย ร้อยละ 10.7 และจำหน่าย

โดยผ่านพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 7.14 อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานด้านการตลาดที่ลูกค้าเลือกหลาย ๆ ช่องทาง คิดเป็น ร้อยละ 26.19 นอกจากนั้น การดำเนินงานในด้านการตลาดเกี่ยวกับสถานะการแข่งขัน พบว่า การแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลพบุรีมี ร้อยละ 40.4 ที่บอกว่าไม่มีปัญหาด้านการแข่งขัน แต่ในขณะเดียวกัน มีกลุ่มที่มีภาวะการแข่งขัน ร้อยละ 59.5 และในกลุ่มนี้ที่มองว่าการแข่งขันอยู่ในสถานะที่มากพอ ๆ กับกลุ่มที่มองว่ามีสถานะการแข่งขันแต่มีไม่มากนัก

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน สามารถสรุปประเด็นปัญหาในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ

1. ปัญหาการดำเนินงานด้านการผลิต เป็นกลุ่มที่มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในหลาย ๆ ประเด็น กล่าวคือ ในภาพรวมของกลุ่มวิสาหกิจยังไม่สามารถทำการผลิตที่สามารถรักษาคุณภาพของตัวผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะสินค้าหลาย ๆ ตัว มีลักษณะเป็นไปตามฤดูกาล หรือกล่าวได้ว่าอายุผลิตภัณฑ์สั้นนั่นเอง นอกจากปัญหานี้ก็ยังมีอีกอย่าง ก็คือ วิสาหกิจหลาย ๆ แห่ง ไม่ได้อาศัยวัตถุดิบที่เป็นทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น แต่เป็นการนำวัตถุดิบมาจากแหล่งภายนอก ทำให้เกิดปัญหาการขนส่งและการขาดแคลนวัตถุดิบ นอกจากนั้น ยังพบอีกว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี เช่น กลุ่มที่มีชื่อเสียงในการผลิตผ้าทอ ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง แต่ก็ยังมีปัญหาในการดำเนินงานในด้านการผลิตผ้าทอ ก็คือ ปัญหาในเรื่องของการออกแบบลวดลายผ้าที่ไม่มีการพัฒนาจากลายเดิม ๆ หรือเป็นไปตามความต้องการในตลาดหรือผู้ใช้ ประกอบกับการบรรจุภัณฑ์ที่ขาดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สำหรับสินค้าประเภทอาหาร การผลิตยังขาดแคลนกระบวนการในการควบคุมที่มีอายุผลิตภัณฑ์ที่ยาวออกไป

2. ปัญหาการดำเนินงานด้านการตลาด มีประเด็นที่เป็นปัญหาซึ่งควรมีการปรับแก้หลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในเรื่องขนาดตลาดเพื่อการรองรับผลิตภัณฑ์ที่มีไม่มากพอ และสถานที่บางแห่งมีการเก็บค่าเช่าสถานที่ค่อนข้างแพง ทำให้กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีกำลังมากพอ นอกจากนั้น กลุ่มผลิตภัณฑ์หลาย ๆ ตัวที่มีวงจรชีวิตสั้น ทำให้การควบคุมคุณภาพเพื่อป้องกันสินค้าออกสู่ตลาดทำได้ยาก ประกอบกับสินค้าบางตัวเป็นสินค้าทางการเกษตรมีลักษณะเป็นฤดูกาล ทำให้ราคาผลิตภัณฑ์ไม่คงที่ ขาดความแน่นอน การพัฒนาต่อยอดหรือขยายตลาดเพิ่ม เพราะวิถีของชาวบ้านที่มารวมตัวมีการผลิตตามความถนัด หรือใช้การผลิตนำแทนที่เป็นการตลาด กล่าวคือผลิตสินค้าให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ช่องทางการจำหน่ายค่อนข้างจำกัด อาศัยความช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐในการจัดแสดงสินค้า ช่องทางการจัดจำหน่ายยังไม่กว้างมากพอ ขาดเครือข่าย และช่องทางที่จะนำสินค้าเพื่อการจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง โดยศักยภาพทางการตลาด และการขาดองค์ความรู้ในการสื่อสาร จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีการดำเนินงานในเรื่องของการระบายสินค้าไปสู่กลุ่มผู้บริโภค หรือการดำเนินงานทางการตลาดนั่นเอง

3. ปัญหาการดำเนินงานด้านแรงงาน การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังมีปัญหาด้านบุคคลกรหลาย ๆ ด้าน เป็นต้นว่า สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจไม่ทำตามระเบียบ กติกา และยังขาดความเชื่อมั่นในการดำเนินงาน ส่วนหนึ่งที่กลุ่มสมาชิกมองว่าเป็นปัญหา คือ ความสัมพันธ์สมาชิกบางกลุ่มยังขาดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์ที่ร่วมกัน นอกจากนั้นสมาชิกในกลุ่มขาดความรู้ในเรื่องที่ดำเนินการและผลิตภัณฑ์ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการ

เกี่ยวกับการเกษตร แต่สมาชิกหลายคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชที่ทำ ที่สำคัญยังมีจำนวนวิสาหกิจไม่น้อยที่อาศัยแรงงาน ซึ่งบางช่วงเวลามีจำนวนไม่พอ และโดยพื้นฐานแรงงานที่เป็นกลุ่มสมาชิกมีอาชีพทางการเกษตรในช่วงฤดูกาลเพาะปลูก วิสาหกิจที่ดำเนินการอยู่ต้องหยุดการทำงาน เพื่อใช้เวลาไปทำงานหลักในด้านการเกษตรของตนเอง บางรายต้องเดินทางไกลที่ไม่สะดวกที่จะมาทำงาน

4. ปัญหาการดำเนินงานด้านการเงิน เป็นอีกประเด็นที่กลุ่มวิสาหกิจพื้นที่ของลพบุรีมองว่า เป็นสิ่งที่มีปัญหาต่อการดำเนินงาน เพราะสิ่งที่ตนเองทำต้นทุนในการดำเนินการสูง และส่วนใหญ่เป็นเพราะขาดแคลนเงินทุนหรือมีเงินทุนน้อย ทางสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมองว่าการดำเนินงานต้องใช้เงินทุนในทุก ๆ เรื่อง อย่างในกรณีที่น่าสินค้าไปจำหน่ายก็ต้องใช้เงินทุนจ่ายค่าสถานที่ ทำให้รู้สึกว่ามีกำลังเพียงพอ การดำเนินงานในด้านบัญชีและการเงิน ขาดการจัดทำบัญชีที่เป็นระบบ อันนำมาซึ่งปัญหาในด้านอื่น ๆ เช่น ปัญหาด้านต้นทุนในการดำเนินงาน ทั้งในด้านการผลิตและอื่น ๆ ที่สำคัญ การดำเนินงานที่มีต้นทุนหลายตัว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังขาดการคำนึงถึงการคิดค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นค่าจ้างของตนเองและสมาชิกวิสาหกิจที่ดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ การใช้จ่ายคงมีการปะปนอยู่ระหว่างการใช้จ่ายส่วนตัวกับการใช้จ่ายในการดำเนินงาน สมาชิกบางคนมีการผลิตสินค้าหลายประเภท และไม่มีการจำแนกแยกรายการในระบบบัญชีที่ชัดเจนว่าเป็นค่าใช้จ่ายหรือรายได้จากการดำเนินการในสินค้าตัวใดมีการปะปนกัน ทำให้ไม่สามารถแยกแยะรายได้และรายจ่ายว่าเป็นของผลิตภัณฑ์ตัวใด แต่ก็มีการขายไปแล้วใช้ไปไม่ได้แยกเงินส่วนตัวกับการขายให้มีความชัดเจน ทำให้บางครั้งก็สับสนและหากไม่คุมสต็อกให้ดีว่าผลิตไปจำนวนเท่าไร และพบว่าในพื้นที่จังหวัดลพบุรีมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนไม่น้อยที่ทำการจดทะเบียนเพื่อการขอสินเชื่อได้เงินมาแล้วก็ไม่ได้นำมาเพื่อการใช้จ่ายในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ แต่นำมาแบ่งปันกันเพื่อการใช้จ่ายในเรื่องอื่น ๆ เป็นการส่วนตัวไม่เกี่ยวกับกิจการ

4. วิเคราะห์การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจที่มีความเข้มแข็ง กรณีผ้าทอ

ผ้าทอลพบุรี ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเป็นมายาวนาน อันเนื่องจากประชาชนมีพื้นแพในพื้นที่นี้จำนวนไม่น้อยที่เป็นคนมีเชื้อสายลาวมาก่อน และกระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ อยู่ในพื้นที่ลพบุรี เช่น บ้านหมี่ โคกเจริญ ในบางหมู่บ้าน ผ้าทอลพบุรีจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ สีไม่ตก การสวมใส่สบาย ผ้าลงน้ำแล้วจะนิ่ม ถือเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง และได้รับความสำเร็จมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในพื้นที่นี้ แต่จะเห็นว่าประเด็นทั้งที่เป็นจุดอ่อน ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เช่น ขาดทักษะในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้ข้อมูล และกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ เช่น การบันทึกผลผลิต การบันทึกความรู้ในการพัฒนาการผลิต การขาดทักษะทางการเงิน และการบัญชี หรือวัตถุดิบไม่ได้อยู่ในท้องถิ่น ต้องส่งมาจากกรุงเทพ ทำให้เกิดจุดอ่อนเรื่องเวลา และการต่อรอง เป็นต้น ในขณะเดียวกัน ก็มีหลายสิ่งที่เป็นระดับปัญหาต่อการดำเนินงานโดยรวม ซึ่งทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีความรับผิดชอบควรต้องเข้าไปประสานงานให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง และมีความต่อเนื่อง

5. แนวทางการสร้างเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลพบุรี

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลพบุรีมีประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นหน้าที่หลัก ทั้งในด้านการเงิน การตลาด การผลิต และการบริหารงานบุคคลที่ยังเป็นจุดอ่อน ซึ่งหน่วยงานหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องจะต้องหาแนวทางในการปรับแก้ เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ จึงสามารถกำหนดแนวทางได้ ดังนี้

1. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเองต้องปรับแนวคิดในการดำเนินงานโดยใช้การตลาดนำ เพื่อให้การดำเนินงานในการผลิตสินค้ามีความสอดคล้องและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างแท้จริง

2. ผู้รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องสร้างเสริมการขยายช่องทางการจำหน่ายให้มากขึ้น เช่น การขายสินค้าออนไลน์ที่สามารถดึงนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาเข้ามาช่วยในการออกแบบวิธีการทำงานและรูปแบบการขายหรือทางสำนักงานคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนเป็นศูนย์กลางในการรับคำสั่งซื้อ (Order) ออนไลน์ แล้วกระจายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในเครือข่ายเพื่อดำเนินการผลิตและจัดส่ง

3. สร้างเสริมการผลิตของวิสาหกิจชุมชนให้ใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชน หรือสิ่งใกล้ตัวเพื่อดำรงอยู่ พร้อมทั้ง การหาหน่วยงานเข้ามาช่วยในการปรับกระบวนการและวิธีการทำงานที่ง่ายและรวดเร็วขึ้น ถูกสุขลักษณะ และสามารถยืดเวลาของผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบ จะต้องหาแนวทางในสร้างเสริมปรับกระบวนการทำงานด้วยการปรับทัศนคติผู้ประกอบการให้มีแนวคิดการตลาดนำการผลิต และมีความต่อเนื่องในการดำเนิน แม้เจ้าหน้าที่รัฐจะมีการหมุนเปลี่ยนแปลงแต่แผนงานและแนวทางควรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

5. สร้างเสริมกลุ่มวิสาหกิจที่มีความเข้มแข็งด้วยการประสานกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมในการศึกษาเชิงลึก ทั้งด้านดีมานด์ (Demand) และซัพพลาย (Supply) ของสินค้าแต่ละกลุ่ม เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถวางแผนในการดำเนินงานของตนเองที่เข้มแข็ง

6. สร้างเสริมการดำเนินให้มีเป้าหมายเพื่อการแข่งขันได้ด้วยการควบคุมให้มีคุณภาพด้วยต้นทุนที่ไม่สูงมากเกินไป กรณีที่ใช้วัตถุดิบนอกพื้นที่ โดยเฉพาะในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มสิ่งทอ ซึ่งทางหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนจะต้องส่งเสริมการจัดทำบัญชีควบคุมวัสดุหรือการใช้วัตถุดิบ ทั้ง Cluster เพื่อทำการส่งร่วมกันที่จะทำให้อำนาจการต่อรองในการสั่งซื้อด้วยระดับราคาที่เหมาะสม รวมทั้ง สามารถต่อรองระยะเวลาของการขนถ่ายสินค้าก็สามารถดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพได้มากขึ้น

7. สร้างเสริมการพัฒนาตนเองของวิสาหกิจเกี่ยวกับระบบการผลิตที่จะนำไปสู่การรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

8. สร้างเสริมด้านการเงินและการบัญชี โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนอกจากมีการจัดอบรมให้ความรู้แล้วควรต้องทำหน้าที่เป็น Coaching ลงพื้นที่ติดตามสอนงานเป็นระยะ ๆ และควรต้องเข้มงวดกับกติกาและการตรวจสอบบัญชี เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจสามารถบริหารการเงินที่สะท้อนสภาพความเป็นจริง สามารถคำนวณค่าใช้จ่ายของกิจการได้

9. ต้องสร้างเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจด้วยการเพิ่มศักยภาพให้สมาชิกวิสาหกิจในกลุ่มต่าง ๆ มีความเข้มแข็ง และปรับเข้ากับบริบทในปัจจุบัน สามารถสื่อสารและใช้อุปกรณ์การสื่อสารที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ สามารถติดตามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวและมุมมองที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าได้ด้วยตนเอง

โดยสรุปแล้ว หน่วยงานของรัฐควรให้การส่งเสริม กระตุ้นการใช้วัตถุดิบ และการอนุรักษ์วัตถุดิบในพื้นที่ รวมทั้ง องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการบรรจุภัณฑ์ เพื่อป้องกันตัวสินค้า และการประชาสัมพันธ์กับลูกค้า รวมทั้ง การยืดอายุของผลิตภัณฑ์เพื่อความเข้มแข็ง

อภิปรายผล

จากการศึกษาจะเห็นลักษณะการดำเนินงานและโครงสร้างพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ทั้งในการก่อตั้ง ที่มาของเงินทุน ลักษณะของผู้ประกอบการ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มีความแตกต่างจากวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่อื่น ๆ มากนัก และเป็นไปตามหลักการพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 2548 ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างรายได้ ด้วยการหวังผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง และเป็นตามลักษณะตามความหมายของวิสาหกิจชุมชน คือ เป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกัน เพื่อประกอบการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลชี้ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของการบริหารงานที่มีรูปแบบชัดเจนมากขึ้น อย่างเช่น การดำเนินงานทางด้านการเงิน ซึ่งเดิมไม่มีการบันทึกข้อมูลที่ชัดเจน รวมทั้ง ไม่มีการแยกบัญชีส่วนตัวกับบัญชีของกิจการ แต่จากการสำรวจ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจได้มีการแยกบัญชีที่ชัดเจนด้วยเงื่อนไขข้อบังคับในการจดทะเบียนก็ตาม แต่ถือเป็นแนวโน้มที่ดี เพียงแต่รูปแบบการบันทึกข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการบริหารหรือการดำเนินงานยังไม่ชัดเจน รวมทั้ง สมาชิกและคณะกรรมการบริหารวิสาหกิจยังขาดการอ่านและใช้ข้อมูลทางการเงินมาช่วยในการพิจารณาคุณภาพของกิจการอย่างแท้จริง อันประกอบด้วย ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ที่นำมาสัมพันธ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในปัจจุบัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อค้นพบและการศึกษาของ วิทยา จันทรวงศ์ศรี (2547) และเมื่อพิจารณาถึงประเภทของกิจการที่วิสาหกิจส่วนใหญ่ดำเนินงานในลพบุรี จะเห็นว่า มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดลพบุรีตามรายงานการบรรยายเกี่ยวกับจังหวัดลพบุรี (ข้อมูลลพบุรี, 2557) กล่าวคือ วิสาหกิจกลุ่มใหญ่ คือ การผลิตพืชและปศุสัตว์ เหตุที่เป็นแบบนี้เพราะลพบุรีเป็นจังหวัดที่มีลักษณะพื้นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ เพราะพื้นที่สามารถปลูกอาหารสัตว์เป็นทุ่งหญ้าและแหล่งน้ำ อันประกอบด้วย แม่น้ำสำคัญ เช่น แม่น้ำลพบุรีและเขื่อนป่าสัก นอกจากมีทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ลพบุรีมีการทำการประมงน้ำจืดด้วย ด้วยเหตุนี้ วิถีชีวิตของผู้คน ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศตามที่กล่าวมา ทำให้การดำรงชีวิตด้วยปัจจัยและทรัพยากรในพื้นที่จึงเกี่ยวข้องกับการเกษตรทั้งพืชและสัตว์ และมีความเกี่ยวข้องไปถึงการผลิตอาหารและการแปรรูปด้วย นอกจากนั้น หากมีการศึกษา

ความเป็นมาของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้ง การใช้ชีวิตของชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มก็จะมี ความชัดเจนถึงสิ่งที่สมาชิกวิสาหกิจยึดเป็นอาชีพ เพราะประชากรส่วนใหญ่ในลพบุรีเป็นชาวไทยเชื้อสายลาวกระจายในทุกอำเภอ โดยเดิมมีการใช้ภาษาลาวด้วย ไทยเชื้อสายลาวทั้งลาวพวนหรือไทยพวนไทยเบิ้ง ไทยโคราช (รายงานข้อมูลวิสาหกิจ, 2554) ซึ่งกลุ่มคนเชื้อสายลาวจะมีภูมิปัญญาในการทอผ้า เพื่อการใช้งานที่มีการส่งทอดจากบรรพบุรุษ ทำให้ในพื้นที่จึงมีกลุ่มวิสาหกิจผ้าทอที่ทำชื่อเสียงให้จังหวัด อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจเกี่ยวกับกิจกรรมหลักในเชิงธุรกิจ พบว่า ยังมีจุดอ่อนหลายส่วน

ด้านการผลิต วิสาหกิจชุมชนยังขาดการเทคนิคในการรักษาคุณภาพสินค้าที่ใช้ในการรักษาคุณภาพสินค้า ขาดทักษะในการบริหารจัดการวัตถุดิบที่ไม่สามารถคุมเวลาและค่าใช้จ่ายได้ รวมทั้งการผลิตที่ขาดการออกแบบที่ทันสมัย ทั้งตัวสินค้าและการบรรจุภัณฑ์ ซึ่งการดำเนินงานยังมีลักษณะการดำเนินงานตามความเคยชิน ไม่เป็นไปตามหลักการหรือทฤษฎี ทั้งนี้ เพราะผู้ประกอบการเคยปฏิบัติสำหรับการผลิตเพื่อการบริโภค ซึ่งจำนวนไม่มาก อาจไม่เกิดปัญหา แต่สำหรับการผลิตเพื่อการค้าขาย องค์ประกอบหลายส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยข้อมูลและหลักในการคิดตัดสินใจที่ต้องมีการบันทึกและทักษะในการจัดการ รวมทั้ง ในเรื่องการตลาดที่ช่องทางการจำหน่ายยังไม่มากพอ รวมทั้ง การดำเนินงานในการบริหารเกี่ยวกับแรงงานและการเงินซึ่งขาดเงินทุนหมุนเวียน สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่มีลักษณะเกี่ยวข้องเกี่ยวข้องกับการทำงานที่มีประสิทธิภาพ โดยทั้งนี้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนหรือจะเป็นกิจการที่มีขนาดใหญ่ขึ้นก็ตาม ในเชิงธุรกิจเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีการศึกษาสถานะตลาดอย่างดี ทุกครั้งที่ทำการผลิตจะเป็นสินค้าตัวใด ประเภทใดก็ตาม เป็นเรื่องที่จะต้องตอบตัวเองให้ได้ว่าผลิตแล้วจะขายใคร และกลุ่มที่เราจะขายเขาอยากได้แบบไหน ชอบอย่างไร ปริมาณที่เขาอยากได้แค่ไหนหรือตอบ 5W1H ให้ได้ กล่าวคือ จะขายใคร จะขายเมื่อไร แล้วจะขายที่ไหน ขายอะไรแบบไหน และทำไมต้องขาย แล้วจะขายอย่างไร หากการตอบคำถามได้ชัดเจนการดำเนินในส่วนต่างที่เป็นปัญหาก็จะมีทางออก เพราะการดำเนินในส่วนต่างเหล่านี้จะทำให้สิ่งที่ตอบคำถามเกิดผล โดยเฉพาะในธุรกิจที่ประกอบการผลิตวิถีทางที่จะทำให้ผู้ประกอบการจะต้องทำการศึกษาและให้ความสนใจ โดยเฉพาะสิ่งต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก สำหรับธุรกิจซื้อมาขายไปเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการต้องให้ความสนใจในด้านการเงินและการขาย ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารสินค้าคงคลังด้วย ผู้ประกอบการจะทำหน้าที่ในการเปลี่ยนมือผู้ถือครองสินค้าภายใต้เวลาต่าง ๆ ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจอย่างมาก คือ ระบบการเงินที่มีความคล่องตัว สินค้ามีเพียงพอต่อการเปลี่ยนมือ ทำอย่างไรให้มีการเปลี่ยนมือเร็วที่สุด หมายถึง การคำนึงถึงการจำหน่ายหรือการขายนั่นเอง กรณีที่สินค้ามาอยู่ในคลังนาน ๆ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเสียหายกับกิจการได้ เพราะเงินมาจมอยู่ในสินค้า ดังนั้น การที่สินค้าที่เกิดจากการผลิตหรือจากการหามาด้วยวิธีการอื่นใดก็ตาม ไม่ควรให้ค้างนาน ๆ เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้การดำเนินงานมีต้นทุนการดำเนินงานสูงขึ้นเนื่องจากต้องใช้จ่ายดูแลบำรุงรักษาสินค้าและเกิดค่าเสื่อมจากสินค้านั้นด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจไม่ค่อยคำนึงถึงและเป็นต้นทุนที่ทำให้กิจการขาดเงินทุนหมุนเวียนได้

อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวมากิจการในการประกอบการจะเป็นรูปแบบใดแต่การบริหารจัดการเพื่อดำเนินกิจการต้องมีความชัดเจน วิสาหกิจเกิดจากการรวมกลุ่มในการดำเนินการมีการบริหาร

เป็นคณะกรรมการ การทำงานมีการใช้แรงงานในการผลิตในการประกอบการ ถึงแม้เป็นการประกอบที่ถือเป็นอาชีพ แต่ในการบริหารเพื่อให้เป็นระบบนอกจากการวางแผนซึ่งคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนให้มีการจัดทำเพื่อการจดทะเบียนก็จริง แต่การวางแผนดังกล่าว ผู้ประกอบการควรได้มีการศึกษาแผนการดำเนินงานอย่างจริงจัง รวมทั้ง คณะกรรมการวิสาหกิจเองควรมีการวิเคราะห์และให้คำชี้แนะต่อสมาชิกวิสาหกิจได้ว่า ความเป็นไปได้ต่อการดำเนินการแค่ไหน ไม่ใช่เพียงแค่รวบรวมเอกสาร รวมทั้ง ความชัดเจนในการดำเนินงานที่จะมอบให้ใครทำอะไร แม้สมาชิกจะเป็นคนในครอบครัวหรือคนที่มีความคุ้นเคยก็ตาม แต่การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต้องชัดเจนตามความรู้ความถนัดและขีดความสามารถที่แต่ละคนมี ผู้บริหารหรือประธานกลุ่มทำหน้าที่มองภาพรวม และหาแนวทางแก้ไข การแบ่งหน้าที่ที่มีความชัดเจน จะมีผลในการสั่งการและประสานงานที่จะสะท้อนต่อการควบคุมผลการดำเนินงานในส่วนต่างให้เป็นไปตามขั้นตอนและรัดกุม แต่ควรมีการกำหนดผลตอบแทนให้ผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ด้วย หากมีการวัดผลการทำงานจริง จะทำให้เกิดแรงขับที่จะทำให้ผลประกอบการดีขึ้น สร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกในกลุ่ม และเกิดความสัมพันธ์ที่ดี

การดำเนินงานของวิสาหกิจตามบทบาทเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสนใจในกิจกรรมหลักค้าต่าง ๆ ที่มีความเสมอภาค เพราะทุกจุดทุกกิจกรรมมีความสำคัญ หากส่วนใดส่วนหนึ่งขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบก็อาจทำให้เกิดผลเสียหาย และกลายเป็นปัญหาในการดำเนินงาน นอกจากนั้น การดำเนินงานที่จะเกิดผลดีต้องมีการหลีกเลี่ยงสิ่งที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานอันเกิดจากปัจจัยที่เราควบคุมไม่ได้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะผู้ศึกษาวิจัยขอเสนอแนะประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน

1. สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ควรได้มีการประสานงานในการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการอย่างเป็นระบบกับประธานกลุ่มวิสาหกิจในกลุ่มต่าง ๆ ที่ชี้ให้เห็นกิจกรรมหลักที่วิสาหกิจชุมชนจะต้องดำเนินการและให้ความสนใจ โดยการดำเนินงานต้องไม่เน้นส่วนใดส่วนหนึ่ง แต่เป็นองค์ความรู้ที่ครบวงจร

2. สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ควรประสานขอความช่วยเหลือสถาบันการศึกษาที่ใกล้เคียงที่มีองค์ความรู้ด้านการจัดการธุรกิจ จัดเป็นศูนย์ในการประสานให้ข้อมูลข่าวสาร และการแนะนำให้กับผู้ประกอบการหรือประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ทันทีเมื่อมีปัญหาหรือมีความต้องการ

3. หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือควรได้มีการแลกเปลี่ยนและจัดระบบการให้ความช่วยเหลือที่ครอบคลุมทั่วถึงแทนการให้ความช่วยเหลือที่เน้นไปสู่วิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยมีศูนย์กลางประสานงานเพียงจุดเดียว แต่กระจายการทำงานในส่วนที่

เกี่ยวข้องไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่แบ่งความรับผิดชอบให้ชัดเจน ตั้งแต่การเริ่มต้นการจดทะเบียน จนกระทั่งผลักดันการทำงานไปสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและมาตรฐานอื่น ๆ โดยเฉพาะ 3 หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานเกษตร สำนักงานวิสาหกิจฯ และสำนักงานพัฒนาชุมชน

4. ควรมีการทบทวนระบบการจัดการข้อมูลที่ซ้ำซ้อน และมีรายละเอียดที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ในมุมกว้าง อะไรที่ไม่สำคัญควรตัดออกไปเพื่อลดการทำงาน ทำให้เวลาที่ใช้ไม่มากจนเกินไป ข้อมูลจะได้เป็นปัจจุบันตลอดเวลา และสามารถนำไปใช้งานที่คุ้มค่ากับเวลาที่ใช้ไป รวมทั้งควรมีการติดตามการทำงานของผู้ที่มีความรับผิดชอบในทุกพื้นที่ให้ดำเนินงานไปในทิศทางและเท่าเทียมกัน ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องจะสามารถพิจารณาภาพรวมได้ชัดเจน

5. สถาบันการศึกษาและแหล่งภูมิปัญญาควรได้เข้ามาช่วยเหลือวิสาหกิจอย่างเป็นรูปธรรม เป็นระบบ และมีความต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประสานและกำกับให้ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานทางการศึกษาที่จะเรียนรู้หลักการและวิธีการในการทำงาน ในขณะเดียวกัน สถาบันการศึกษาก็จะเรียนรู้สถานการณ์จริง ที่ก่อให้เกิดมุมมองและองค์ความรู้ใหม่ ๆ มากขึ้น เป็นลักษณะการพึ่งพาและเอื้อซึ่งกันและกัน อันส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยร่วมตามปณิธานของการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

1. ควรได้มีการศึกษาสภาวะตลาดในแต่ละ Cluster อย่างจริงจังทั้งระบบ ทั้งประเทศ โดยมีการแบ่งโซนการศึกษาเพื่อดูความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับบริบททางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดมุมมองของการพัฒนาที่มีการแบ่งกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและเอกลักษณ์ของผลผลิตที่มีความโดดเด่นต่างกันอย่างชัดเจน

2. ควรได้มีการศึกษาถึง Key Success Factor ในการดำเนินงานที่แท้จริงของวิสาหกิจที่มีความเข้มแข็งใน Cluster ต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการรณรงค์ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจให้เกิดประสิทธิภาพ

3. ควรมีการศึกษาคูณลักษณะของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเทคนิคในการจัดการ เพื่อการพัฒนาคนในกลุ่มวิสาหกิจให้เกิดความเหมาะสมต่อการพัฒนาต่อไป